

УДК 378.011.3-051:78]:001.895(045)
DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.80.1.7>

Р. А. Жога

здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії
Української інженерно-педагогічної академії

Л. В. Штефан

доктор педагогічних наук,
професор кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти
Української інженерно-педагогічної академії

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглянуто проблему створення освітнього середовища в умовах сучасної освітньої парадигми. Наголошено на процесі формування єдиного європейського освітнього простору, збільшенні кількості навчальної інформації, динамічній трансформації процесу підготовки здобувачів вищої освіти. Проведено аналіз наявних у сучасному науковому дискурсі визначень поняття «освітнє середовище» і зроблено висновок про недостатність застосування середовищного підходу на музичних факультетах закладів вищої педагогічної освіти.

Розглянуто проблему структурування освітнього середовища у закладах вищої освіти. З'ясовано, що відповідно до забезпечення оптимальних параметрів освітньої діяльності учасників освітнього процесу, впливу на формування і функціонування людини у суспільстві, низка науковців розглядає освітнє середовище як багаторівневу систему чинників. Установлено, що освітнє середовище базується на сукупності матеріальних, ресурсних, фізичних, психічних, соціальних, нормативних та інших чинників освітнього процесу, міжособистісних суб'єктних відносинах і спеціально організованих психолого-педагогічних умовах для професійної підготовки, розвитку і саморозвитку майбутніх фахівців.

Основну увагу зосереджено на детальному висвітленні процесу структурування освітнього середовища майбутніх учителів музичного мистецтва. Наголошено на питанні осучаснення навчальних технологій, використанні інновацій у системі вищої освіти. З'ясовано, що освітнє середовище майбутніх учителів музичного мистецтва становить єдність просторово-предметних і соціально-суб'єктних чинників. До переліку головних компонентів, на яких будується процес формування освітнього середовища вчителів музичного мистецтва, віднесено креативний, адаптивний і варіативний компоненти. Доведено, що вони відображають специфіку музично-педагогічної освіти. Акцентовано, що організація цілісного та якісного функціонування освітнього середовища вимагає поєднання сутнісних характеристик кожного із визначених компонентів. Цим компонентам надано ґрунтовну характеристику. Встановлено, що умовою успішного розвитку особистості є забезпечення відкритої взаємодії та постійний обмін інформацією із різними компонентами середовища.

Ключові слова: середовище, освітнє середовище, компоненти, структура освітнього середовища, музично-педагогічна освіта, освітні інновації.

Постановка проблеми. Розвиток науки, техніки, технологій, перебіг соціально-політичних процесів зумовили пошук нових підходів до організації освітнього процесу. Це зумовлено формуванням єдиного європейського освітнього простору, створенням різноманітного поліваріантного освітнього середовища професійної підготовки майбутніх фахівців. Як наслідок, спостерігається підвищення інтересу педагогічної спільноти до такого явища, як освітнє середовище. Науковці намагаються знайти способи структурування соціальних систем задля приведення їх у відповідність європейським освітнім стандартам. Існує достатній обсяг теоретико-методологічних знань про феномен сучасного освітнього середовища, але рівень його розробленості не відповідає

вимогам музично-педагогічної освіти. Реалізація середовищного підходу під час підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва вимагає ґрунтовного наукового аналізу. Це підсилюється проблемою збільшення кількості освітніх інновацій і потоку інформації, динамічною трансформацією освітнього процесу.

Ефективне використання персонального освітнього середовища професійної підготовки вчителів музичного мистецтва передбачає виокремлення його структурних елементів, зв'язків, системоутворюючих чинників. Аналіз педагогічної літератури засвідчив, що не існує чітко визначених структурних компонентів освітнього середовища вищої музично-педагогічної освіти. Таким чином, існує суперечність між рівнем вивченості

структури освітнього середовища у системі вищої освіти та недостатнім рівнем його вивченості у професійній підготовці вчителів музичного мистецтва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Поняття «середовище» постійно знаходиться у колі інтересів науковців. Середовище у загальному сенсі (макросередовище, мікросередовище) вивчають М. Братко, Л. Макар, А. Мудрик, Л. Панченко, В. Радул. Окрему групу становлять дослідження впливу середовища на формування особистості (В. Биков, М. Вієвська, І. Габа, Г. Тарасенко, І. Ящук).

Низка науковців розглядає освітнє середовище як багаторівневу систему чинників (обставин, умов, впливів, можливостей розвитку особистості), яка забезпечує оптимальні параметри освітньої діяльності певного освітнього суб'єкта в усіх аспектах (цільовому, ресурсному, змістовому, процесуальному, результативному), впливаючи на формування і функціонування людини у суспільстві, на її здібності, потреби, інтереси, свідомість (М. Дьяченко, В. Ігнатова, Л. Кандилович, Л. Карпова, Д. Костюкевич, А. Кух, Л. Макар, О. Романовський, Ю. Шапран, О. Шапран, О. Шушеріна, В. Ясвін).

Проблеми музичної педагогіки вивчають М. Бровко, К. Завалко, Л. Масол, М. Мороз, Н. Миропольська, О. Олексюк, Г. Падалка. Предметом наукових досліджень Л. Арчажникової, О. Боблієнко, І. Боднарук, А. Бондаренко, Н. Мурованої, В. Орлова, Л. Пастушенко, Т. Пляченко, І. Полубояриної є оптимізація освітнього процесу із підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Виділення невирішених раніше частин.

Поняття «освітнє середовище» є складним і багатовимірним. Його вивчення посідає одне із найважливіших місць у теорії та методиці вищої професійної освіти. Проте нині у науковій літературі не досить наукових розробок, які повністю конкретизують сутність цього феномену. Слід відмітити, що специфіка освітнього середовища суттєво залежить від суспільно-політичних, економічних, інформаційних, психологічних та інших процесів, що відбуваються за його межами. Ситуація ускладнюється інтенсифікацією освітнього процесу, суттєвим збільшенням інформаційного потоку, постійним оновленням форм і методів навчання, що, на нашу думку, суттєво впливає на конфігурацію, характер і зміст освітнього середовища. Ця проблема є актуальною і для професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва.

Мета роботи – спираючись на аналіз наявних підходів дослідників, визначити структурні компоненти освітнього середовища професійної підготовки вчителів музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. З метою аналізу можливостей освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва ми розглянемо це поняття більш детально. Проблема формування освітнього середовища є актуальною на сучасному етапі розвитку освіти і представлена достатньою кількістю наукових доробок сучасних дослідників. У науковій літературі широко представлені погляди щодо макро-, мікро- та інших рівнів опису середовища. Зокрема, А. Мудрик запропонував ієрархічну систему освітнього середовища, побудовану за класифікацією чинників впливу на особистість і соціальну групу: макросередовище – це освітній простір (країна, суспільство, етнос), мезосередовище – цілісне освітнє середовище (регіон, місто, село), мікросередовище – освітнє середовище (сім'я, школа тощо) [9].

Думку цього науковця підтримує Л. Панченко, яка пропонує досліджувати педагогічний потенціал середовища на трьох рівнях, визначених об'єктом вивчення, таких як:

- макрорівень, який дозволяє розкрити найбільш загальні сутнісні педагогічні характеристики середовища (країни, регіону, багатомільйонного міста), що впливають на формування і розвиток особистості;

- мікрорівень, який конкретизує педагогічні можливості конкретного мікросередовища (невеликого міста, селища, мікрорайону, вулиці, ЗВО) та визначає оптимальні шляхи його педагогізації;

- особистісно орієнтований рівень, на якому виявляються значущі для конкретної людини чинники, що на неї впливають і мають змогу посилити або послабити їхні дії [11, с. 67].

Окрім того, автор поєднує рівні та чинники середовища залежно від його масштабу, активності та опосередкованого впливу відповідного чинника на особу.

Науковці Ю. Шапран та О. Шапран розглядають освітнє середовище закладу освіти, визначаючи його як упорядковану сукупність компонентів психолого-педагогічної реальності, інтеграція яких зумовлює створення і впровадження у практику роботи педагогічних умов із метою ефективного використання педагогічного потенціалу середовища заради розвитку всіх суб'єктів навчально-виховного процесу [15, с. 8].

На думку науковця М. Братко, для освітнього середовища характерні такі особливості: цілісність, системність, єдність, варіативність, структурованість, організованість, гнучкість, комунікативність, наповненість подіями, культуровідповідність, відкритість, стійкість, діалогічність, функціональність, адаптивність, здатність до самоорганізації та саморозвитку. Вона вважає, що оптимально створене освітнє середовище є засобом розвитку особистості [4, с. 20].

У дослідженні Л. Карпової освітнє середовище визначається «...як сукупність взаємопов'язаних компонентів, які відображають різні його аспекти відповідно до соціальних, психологічних, педагогічних, ергономічних, санітарно-гігієнічних вимог до освітнього процесу, створені у просторово-предметному і соціальному оточенні закладу освіти» [8, с. 104].

Така різноманітність розуміння суті освітнього середовища відповідно позначається і на становленні його структури. Зокрема, І. Габа визначає такі структурні компоненти освітнього середовища: інформаційний, соціальний і технологічний.

Інформаційний компонент насичений різноманітними професійно-освітніми ресурсами: освітніми програмами, навчальними планами, методичними розробками, книгами, візуалізованою і текстовою інформацією, інформаційно-рекламними об'єктами, Інтернет-сайтами тощо.

Соціальний компонент представлений взаємодією різних суб'єктів (викладачів, студентів, представників служб закладу вищої освіти: соціальної, психологічної, методичної, навчальної частини, працівників бібліотек, лабораторій), який базується на принципах діалогічності, партнерства, а також на традиціях закладу.

Технологічний компонент містить навчальну, квазіпрофесійну і навчально-професійну діяльність студентів, діяльність викладачів (цілі, зміст, форми організації, стиль викладання і характер контролю, методи, технології тощо), забезпечує різні шляхи і способи набуття та застосування професійних знань і досвіду соціальних відносин, слугує основою моделювання предметного і соціального контекстів діяльності студентів [6].

У дослідженні М. Братко визначено такі структурні компоненти освітнього середовища: особистісний, аксіологічно-смысловий, інформаційно-змістовий, організаційно-діяльнісний, просторово-предметний.

До *особистісного компоненту* дослідниця відносить усіх суб'єктів освітнього процесу закладу вищої освіти. Він представлений взаємодією, взаємовпливом, взаємостосунками всіх учасників освітнього процесу та міжособистісними стосунками викладачів. *Аксіологічно-смысловий компонент* містить місію, візію, стратегію, цінності, традиції, символи, корпоративну культуру вищого навчального закладу. *Інформаційно-змістовий компонент* насичений позааудиторними проєктами, нормативними документами, що регламентують освітню діяльність і взаємодію суб'єктів освітнього процесу, а також основними та допоміжними освітніми програмами, які реалізуються у закладі освіти. *Організаційно-діяльнісний компонент* – це формальні та неформальні управлінські структури, форми, методи, способи, технології, стилі взаємодії суб'єктів освітнього

процесу на всіх рівнях, а також способи комунікації. *Просторово-предметний* компонент містить матеріально-технічну базу, бібліотечний фонд, комп'ютерне обладнання, аудиторний фонд, ресурси, побутові умови, дизайн та обладнання приміщень [3, с. 72].

Н. Нікітіна наводить такі схожі компоненти освітнього середовища:

- соціально-психологічний: діяльність учасників освітнього процесу, які є носіями різних культур і будують стосунки, виходячи із власних уявлень про взаємодію; їхня самоідентифікація;

- педагогічний: закономірності, принципи, форми, методи і засоби навчання та виховання, навчально-методичне забезпечення освітнього процесу);

- предметно-просторовий, до якого включено інформаційний (сукупність інформації та інформаційного забезпечення, потрібних для реалізації освітнього процесу: електронні інформаційні ресурси, бібліотека, зовнішні та внутрішні інформаційні зв'язки) та когнітивний складники (система знань, яку опановують учні);

- комунікативний: система комунікацій закладу освіти та умов їх реалізації) [10, с. 70–72].

Е. Беякова та І. Захарова вважають, що освітнє середовище як система складається з таких основних компонентів:

- проблемно-орієнтовані, багаторівневі, інформаційні (інтелектуальні, культурні, програмно-методичні) ресурси, що містять знання і технології роботи з ними (пошук, зберігання, оброблення, застосування);

- інформаційна інфраструктура, що забезпечує функціонування і розвиток середовища під час освітнього процесу [2].

Підсумовуючи думки науковців, ми робимо висновок, що освітнє середовище є сукупністю матеріальних, ресурсних, фізичних, психічних, соціальних, нормативних та інших чинників освітнього процесу, міжособистісних суб'єктних відносин і спеціально організованих психолого-педагогічних умов для професійної підготовки, розвитку і саморозвитку фахівців.

У контексті сучасних тенденцій трансформації освіти актуалізується і питання осучаснення освітніх технологій. Нині активно розглядаються проблеми створення і використання інновацій у системі вищої освіти. Розробляються методики навчання, проєктуються інноваційні педагогічні технології, аналізуються способи створення і використання інновацій. Окрім того, у науковій літературі не існує чіткого розмежування понять, які чітко відображають інноваційну спрямованість перевтілень, що відбуваються у закладах вищої освіти. Специфічність педагогічних інновацій виокремлюється тим, що вони завжди пропонують нове рішення актуальної проблеми,

з'являються якісно нові результати освітньої діяльності. Їхнє впровадження спричинює якісні зміни інших компонентів системи вищої освіти.

Суть інноваційного розвитку у системі освіти передбачає такий спосіб організації діяльності, який забезпечує досягнення цілей і завдань його інноваційного розвитку. Ключовим елементом інноваційного розвитку освіти є формування компетентного фахівця. Через це інноваційна освітня система потребує нових підходів до організації освітнього процесу.

Науковці розглядають інновації як поліструктурні утворення, системи, що підкоряються певним законам. Через це І. Романов акцентує увагу на таких аспектах, які відображають специфіку інноваційного освітнього процесу:

- закон циклічного повторення і повернення нововведень;
- формування нового педагогічного знання і розвиток теоретичної інноваційної діяльності, що відповідає тенденціям взаємозумовлених процесів соціалізації закладів освіти, відкритості системи освіти змінам, що відбуваються у суспільстві, посиленню впливу педагогічних перевтілень на соціальні процеси у суспільстві;
- сукупний розвиток конкретних педагогічних теорій і методологічного знання про них, покликаних забезпечити цілісне уявлення про закономірності та суттєві зв'язки дійсності, з'ясувати принципи правильного управління ними [13, с. 185-186].

У контексті нашого дослідження застосування інновацій пов'язано із наповненням компонентів освітнього середовища професійної підготовки вчителів музичного мистецтва відповідно до завдань сьогодення.

У вузькому значенні поняття «середовище» позначає безпосереднє найближче оточення індивіда. Саме це оточення найбільше впливає на становлення особистості. Таким локальним середовищем професійного становлення нами визначено середовище професійної підготовки фахівця, адже саме воно створює умови не тільки для розвитку готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва до професійної діяльності, але і для гармонізації інтелектуальної та емоційної сфер здобувача освіти. Розвиток особистості у вищій освіті залежить від того, вплив яких систем і компонентів переважає в її індивідуальному досвіді. Умовою успішного розвитку творчої активності є забезпечення відкритої взаємодії зовнішнього і внутрішнього регулювання системи психічної організації людини через постійний обмін інформацією із різними компонентами середовища.

Структурування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва передбачає виокремлення структур-

них компонентів, в основі функціонування яких лежить взаємопов'язана, цілеспрямована діяльність викладачів і студентів, тобто основних його суб'єктів.

Результати огляду наукових джерел указують на те, що думки науковців доповнюють одна одну, демонструючи різні аспекти структурування освітнього середовища. Ми робимо висновок, що освітнє середовище становить єдність просторово-предметних і соціально-суб'єктних освітніх чинників, взаємозумовлених і тісно пов'язаних між собою.

Беручи до уваги специфіку інноваційного освітнього процесу, розуміння сучасними дослідниками педагогічної системи як взаємозв'язку структурних і функціональних складників, підпорядкованих цілям формування особистості, можна зробити висновок, що специфічним буде і зміст компонентів освітнього середовища, адже метою формування особистості є професійна підготовка вчителів музичного мистецтва.

Під час визначення структури освітнього середовища професійної підготовки вчителів музичного мистецтва ми керувалися соціально-суб'єктними вимогами структурування. Виходячи із цього, головними компонентами освітнього середовища професійної підготовки вчителів музичного мистецтва ми вважаємо ті, які відображають специфіку музично-педагогічної освіти. Це креативний, адаптивний і варіативний компоненти, що базуються на основі соціально-суб'єктного аспекту освітнього середовища (рис. 1). Саме вони відіграють ключову роль у підготовці вчителів музичного мистецтва, оскільки охоплюють головні сфери професійної підготовки, визначаючи специфічність освітнього середовища та забезпечуючи його ефективність.

Організація цілісного та якісного функціонування освітнього середовища вимагає поєднання сутнісних характеристик кожного із визначених компонентів. Схарактеризуємо їх.

Рис. 1 Структура освітнього середовища вчителів музичного мистецтва

Креативний компонент характеризується більш високим рівнем освітнього (інтелектуального) середовища. Дозволяє особистості проходити такі фази: розвиток здібностей до виявлення і постановки проблем; здібність до генерування ідей; гнучкість (здібність продукувати різнобічні ідеї); оригінальність (здібність відповідати нестандартно); здібність удосконалювати об'єкт, додаючи деталі; здібність розв'язувати різні проблеми, творчість як чинник позитивного розвитку особистості [5; 7; 16].

Адаптивний компонент забезпечує особистісний розвиток і вирішення проблеми соціалізації; дозволяє пристосовуватися до змін зовнішнього середовища. Це система умов (архітектурне безбар'єрне середовище, технології, методи, засоби навчання тощо) і взаємин, що забезпечує індивідуалізацію освітніх потреб, побудову індивідуальних освітніх стратегій, психологічне коригування стереотипів мислення і діяльності особистості, розроблення адаптивного управління інноваційними моделями організації навчання [12, с. 181-182], забезпечуючи диференціацію і персоналізацію освітнього процесу. Він надає додаткові можливості для побудови індивідуальних освітніх траєкторій студентів, а також дозволяє автоматизувати цей процес [14, с. 3-4].

Варіативний компонент містить модернізацію програм, реалізацію нових предметів, розширення вибору профілів навчання, створення системи електронної освіти і розвитку комунікаційної та інформаційної інфраструктур у закладах вищої освіти тощо.

Підкреслимо, що вказані компоненти освітнього середовища існують у тісному взаємозв'язку. Поєднуючись один із одним, вони утворюють специфічне інтегративне оточення, що посилює їхній вплив на формування особистості здобувача вищої освіти. Кожен компонент середовища є мікросередовищем, усередині якого здобувачі освіти здійснюють діяльність певного типу і відбувається формування визначеного складника тієї чи іншої компетентності.

Отже, з урахуванням попереднього аналізу поглядів науковців щодо структурування освітнього середовища ми робимо висновок, що існуючи одночасно, взаємно проникаючи і взаємодіючи один із одним, компоненти середовища за певних умов взаємно збагачуються, через що їхній вплив є більшим, ніж просто сумою впливів, що дозволяє розглядати педагогічний феномен «освітнє середовище» як цілісне явище [1, с. 17-18].

Висновки і пропозиції. Проаналізовано суть структурних компонентів освітнього середовища у системі вищої освіти. Визначено такі компоненти освітнього середовища професійної підготовки вчителів музичного мистецтва, як креативний, адаптивний та варіативний. З'ясовано, що поєднання цих компонентів утворює нові властиво-

сті середовища і дозволяє розглядати поняття «освітнє середовище» як цілісне явище.

Стаття не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Подальше дослідження спрямовуватиметься на визначення шляхів практичного застосування середовищного підходу у музично-педагогічній освіті.

Список використаної літератури:

1. Артюхина А. И. Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен (на материале проектирования образовательной среды медицинского университета) : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08. Волгоград, 2007. 377 с.
2. Белякова Е. Г. Социокультурное информационное пространство образования в контексте проблемы формирования личности. *Вестник Тюменского государственного университета*. 2010. № 5. С. 11-17.
3. Братко М. В. Структура освітнього середовища вищого навчального закладу. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]*. Сер. Педагогічні науки. 2015. Вип. 135. С. 67-72.
4. Братко М. В. Теоретичні і методичні засади управління професійною підготовкою фахівців в освітньому середовищі університетського коледжу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04, 13.00.06. Київ, 2018. 40 с.
5. Воронин А. Н. Влияние ситуационных переменных и межличностных отношений на проявление интеллекта и креативности. *Творчество: от биологических отношений к социальным и культурным феноменам / под ред. Д. В. Ушакова*. Москва, 2011. С. 417-441.
6. Габа І. М. Вплив освітнього середовища ВНЗ на професійний розвиток особистості. *Проблеми загальної та педагогічної психології : збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / за ред. С.Д. Максименка*. Київ, 2011. Т. XIII. Ч. 6. С. 74-82.
7. Журавлев А. Л., Ушаков Д. В., Холодная М. А. Современные исследования интеллекта и творчества. Москва : ИП РАН, 2015. 368 с.
8. Карпова Л. Г. Теоретико-методичні засади створення освітньо-розвивального середовища у спеціалізованих закладах загальної середньої освіти для обдарованих дітей : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Харків, 2019. 529 с.
9. Мудрик А. В. Роль социального окружения в формировании личности подростка. Москва : Знание, 1979. 40 с.
10. Нікітіна Н. Культурно-освітнє середовище ВНЗ як умова і засіб професійного розвитку студентів: полікультурний аспект. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2017. № 3 (83). С. 66-76.

11. Панченко Л. Ф. Теоретико-методологічні засади розвитку інформаційно-освітнього середовища університету : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.10. Луганськ, 2011. 508 с.
 12. Пішванова В. О. Принципи адаптивного навчання. *Вісник Запорізького національного університету*. 2015. № 1(24). С. 178–183.
 13. Романов И. А. Диалектика инноваций в отечественной педагогике XX века. Москва : Наука, 1995. 225 с.
 14. Федорук П. І. Адаптивна система дистанційного навчання та контролю знань на базі інтелектуальних інтернет-технологій : автореф. дис. ... доктора тех. наук. Київ, 2009. 40 с.
 15. Шапран Ю. П., Шапран О. І. Типологія освітнього середовища в умовах компетентісно орієнтованої педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2015. № 23. С. 4–9.
 16. Шмаргун В. М., Шмаргун Т. М. Освіченість та інтелегентність в освітньому середовищі. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2016. Вип. 233. С. 389–396.
-

Zhoga R., Shtefan L. The structure of the educational environment of future music teachers

The article deals with the issue of creating an educational environment in the modern educational paradigm. It focuses on the process of forming a single European educational space, increasing the amount of educational information, dynamic transformation of the process of educating students. The definitions of the concept "educational environment" in the modern scientific discourse are analyzed leading to the conclusion that there is a lack of the environmental approach application at the music faculties at higher pedagogical education establishments.

The issue of structuring the educational environment in higher education establishments is studied. An educational environment is considered to be a multilevel system of factors due to creating optimal parameters of educational activities of educational process participants, the impact on their formation and functioning of human in society. It is established that an educational environment is based on a set of material, resource, physical, mental, social, normative and other factors of the educational process, interpersonal subject relations and specially organized psychological and pedagogical conditions for training, development and self-development of future professionals.

The main focus is on covering the process of structuring the educational environment of future music teachers in detail. Modernizing educational technologies and implementing innovations in higher education are stressed. The educational environment of future music teachers is a unity of spatial-subjective and socio-subjective factors. The main components are creative, adaptive and variable, on which the process of forming the educational environment of music teachers is based. It is proved that the components reflect the specifics of music-pedagogical education. It is emphasized that the organization of integral and high-quality functioning of the educational environment requires a combination of essential characteristics of each identified component. The components get a thorough description. It is established that the condition for successful personality development is to ensure open interaction and constant exchange of information with various components of the environment.

Key words: *environment, educational environment, components, structure of educational environment, music-pedagogical education, educational innovations.*